

Nieuwsbrief Den Haag e.o.

22 oktober - 5 november 2020

Bericht van de redactie

Bij deze weer onze reguliere Nieuwsbrief. Zoals gebruikelijk beginnen we met de mededelingen uit de kerkenraad.

Om ons een hart onder de riem te steken heeft Hans Jacobi opnieuw een lunchconcert verzorgd, beluistert u het vooral en bekijk ook de mooie afbeeldingen die de muziek illustreren. Ook willen we u graag nog eens ons collectiedoel onder de aandacht brengen, omdat u nu minder naar de kerk kunt gaan, hebben ook onze goede doelen daar ook onder te lijden, vandaar deze oproep.

Er is een mooie bijdrage van onze predikant Reinhold Philipp over de herfst met een passend gedicht van Toon Hermans, wederom gevolgd door een beschouwing over Het Onze Vader. De Remonstrantse Geloofsbelijdenis is nu ook in het Arabisch te lezen en daarover schrijft Antje van der Hoek.

Gelukkig zijn de musea nog open en kan het bezoek aan het Kunstmuseum Den Haag wel doorgaan. Graag willen we ook weer eens uw blik richten op het Aandachtscentrum, over hoe men er toch in slaagt contact te houden met bezoekers, terwijl het centrum is gesloten, een verhaal over aandacht geven!

Helemaal aan het eind treft u weer een Babbel van Margreet Jonkers.

We hopen via deze Nieuwsbrief het contact met velen die niet naar buiten kunnen, toch levendig te houden.

Uit de kerkenraad

Madzy van der Kooij, Secretaris.

Bij het vullen van de enveloppen met stukken voor onze AV – wederom schriftelijk, zoals u weet – ontdekte ik dat mijn emailadres verkeerd in de uitnodigingsbrief staat.

Het juiste adres is secre.remodenhaag@gmail.com, dus met een “n” minder dan staat vermeld. En u weet: een tekenje te veel of te weinig en het gaat mis.

Nu we bij de kerkdiensten weer terug moeten naar maximaal 30 mensen, zullen ongetwijfeld meer mensen thuis luisteren naar de kerkdienst. Het is u vast opgevallen, dat de tekst van de liederen niet op de website staat weergegeven. Dat is lastig, merkte ik toen ik onlangs tijdens een vakantie zonder liedboek de dienst zat te beluisteren. Af en toe komen daar opmerkingen over. Echter: voor het opnemen van de liedteksten op de website moeten wederom auteursrechten worden betaald - voor de papieren liedboeken en het abonnement op de digitale versie van liedboek online - die u op uw gedrukte orde van dienst tegenkomt - zijn die kosten al betaald en hoewel drie keer scheepsrecht is, gaat dat te ver. Dus als u thuis luistert: het liedboek bij de hand en lekker meezingen met het gelegenheidskoortje. Geen liedboek: ze zijn nog altijd te koop bij de boekhandel.

De Fuga in d uit Das Wohltemperierte Klavier II is even grillig als een herfststorm. In de woorden van Hans Brandts Buys: 'Dit voortdurend voor de gek houden (...) geven een ongewoon en zeer levendig aspect aan deze, bijna sarcastisch te noemen fuga.'

Lunchconcert

Hans Jacobi

Beste Mensen, de dagen korten, het weer is onstuimig. Eind oktober vieren kinderen Halloween, in de kerken herdenkt men de doden. Zo gaat het ieder jaar. En toch is deze herfst anders dan anders, omdat het einde van de pandemie ver weg lijkt.

Met dit lunchconcert hoop ik wat afleiding te kunnen bieden. Met Bach doorstaan wij een herfststorm, om daarna uit te rusten bij het haardvuur of de centrale verwarming. Met Popma van Oevering sta ik stil bij het begin van de Jacobi dynastie. Met Rilke herinneren wij ons de voorbije zomer. Hebben wij de zonnige dagen goed benut? Of zal de schaarste van de herfst ons raken? Aan het eind van het kerkelijke jaar bieden Messiaen en Micheelsen ons een blik op de eeuwigheid.

De video bevat teksten met verdere toelichtingen op de muziek:

[Klik hier om de video te starten.](#) of klik op:

<https://youtu.be/n39Bi5JUcYU>

Met vriendelijke groet, Hans Jacobi

Bij de kerkdiensten mogen 30 mensen aanwezig zijn. Aanmelden is verplicht voor vrijdag 13.00 uur, tel: 070-3250779 of via e-mail: remondenhaag@hetnet.nl.

[Klik hier](#) voor het bezoekersprotocol.

Zondag 25 okt, 10.30 uur Kerkdienst met beperkte toegang

Voorganger: ds. Reinhold Philipp

Zondag 1 nov, 10.30 uur Kerkdienst met beperkte toegang

Herdenking overledenen

**Voorgangers: ds. Antje van der Hoek en ds.
Reinhold Philipp**

Ons pastoraal team staat voor u klaar

U kunt hen bereiken op:

Ds. Antje van der Hoek: telefoon: 0252-211204, e-mail:
hoekpred.remondenhaag@gmail.com

Ds. Reinhold Philipp Telefoon: 070-3878732, e-mail:
reinholdphilipp@freedom.nl

Collecte vierde kwartaal

De collecte is in het derde kwartaal bestemd voor India Project. In de vorige Nieuwsbrief (10 september) stond een uitgebreide beschrijving over dit project. U kunt uw donatie overmaken naar de rekening: **NL 93 INGB 0000 0063 97** van de kerk onder vermelding van: collecte Voedselbank.

Onze hartelijke dank!

De diaconale commissie

De monnik bij de zee (rond 1809) Caspar David Friedrich

***Er moeten mensen zijn
die lente maken van gevallen bladeren,
en van gevallen schaduw, licht.***

Ds. Reinhold Philipp

Deze herfst heeft alle ingrediënten voor somberheid en melancholie in zich. De nachten worden langer, de dagen worden korter en de temperatuur gaat zakken. Steeds vaker begint en eindigt de korte dag met mist. Alles zoals ieder jaar. Deze herfst is er meer aan de hand. Voor velen begint de ernst van de crisis nu pas echt zichtbaar en voelbaar te worden. We realiseren ons steeds meer: dit gaat voorlopig niet voorbij, we zullen ermee moeten leren leven.

Ieder mens wordt vroeg of laat geconfronteerd met momenten waarop je weet: de grip op het leven is weg, het perspectief is zoek. Op het schilderij van de Duitse kunstenaar Caspar David Friedrich zien we op het strand bijna in het midden, onopvallend klein, een mens aan de rand van een onmetelijke en onbereikbare horizon. Voor deze mens strekt de eindeloze vlakte van de zee zich uit. Een schrille zon verdwijnt achter de wolken. Het schilderij biedt geen uitzicht, geen stip aan de horizon, geen troost. In plaats daarvan verbeeldt het de machteloosheid die je als mens kunt voelen.

De mystica Etty Hillesum schrijft tijdens het tumult en de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog deze woorden in haar dagboek: 'Je moet ondanks de vele mensen, de vele vragen, de veelzijdige studie, altijd een grote stilte met je meedragen, waarin je je steeds terugtrekken kan, ook te midden van het grootste gewoel.' Die innerlijke stilte hielp haar zich tot de onzekerheid, het verdriet en het lijden om zich heen te verhouden. Voor haar was deze innerlijke stilte geen lege stilte, geen lege leegte, maar ruimte en een uitnodiging om als nieuwe mens op weg te gaan.

Soms kunnen we dat alleen. Soms hebben we er de hulp van een ander voor nodig. Als die stip op de horizon ontbreekt, moeten er mensen zijn *die zonnen aansteken*, zoals Toon Hermans dat zo prachtig formuleert in een lied (ik citeer enkele regels), mensen die in tijden van uitzichtloosheid *blijven dansen ook als de muzikanten al naar huis zijn gegaan*. Bij dat soort mensen wil ook ik horen en ik hoop en bid dat ik voor velen zo'n mens kan zijn en dat wij voor elkaar dat soort mensen willen zijn.

Er moeten mensen zijn

(Toon Hermans)

Er moeten mensen zijn
die zonnen aansteken
voordat de wereld verregent.
Mensen die zomervliegers oplaten als het
ijzig wintert,
en die confetti strooien tussen de
sneeuwvlokken.
Die mensen moeten er zijn.
Er moeten mensen zijn,
die op hun stoelen gaan staan,
om sterren op te hangen in de mist.
Die lente maken van gevallen bladeren,
en van gevallen schaduw, licht.
Er moeten mensen zijn,
die ons verwarmen
en die in een wolkenloze hemel

toch in de wolken zijn
Er moeten mensen zijn
die op het grijze asfalt in grote witte letters LIEFDE verven.
Ja, er moeten mensen zijn
die stralen in het donker
en de morgen groeten
als het daglicht binnenkomt op kousenvoeten.
Ze roepen van de daken dat er liefde is
als al die anderen schreeuwen: 'Alles heeft geen zin.'
Dan blijven zij roepen: 'Neen, de wereld gaat niet onder.'
en zij zien in ieder einde weer een nieuw begin.
Bij dát soort mensen wil ik horen
die op het tuinfeest in de regen blijven dansen
ook als de muzikanten al naar huis zijn gegaan ...

Het Onze Vader II

Ds. Reinhold Philipp

Bij sommige protestantse kerken begint bij de inzet van het 'Onze Vader' traditiegetrouw een kerkklok te luiden. Het is een uitnodiging om mee te bidden als je niet in de kerkdienst aanwezig kunt zijn, een teken van verbondenheid.

In mijn jeugd in Duitsland ging ik ervan uit dat het 'Vater unser' het enige gebed was dat we in een oecumenische setting zonder bezwaren met elkaar konden bidden. In Nederland begreep ik al gauw dat er (minimaal) twee verschillende versies van het Onze Vader bestaan: een rooms-katholieke en een protestantse. Het met dezelfde woorden samen bidden wordt daardoor moeilijk.

De katholieke tekst eindigt met de bede: *en breng ons niet in beproeving,*

maar verlos ons van het kwade. De protestanten bidden daar: *en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de(n) boze.* Volgens mij is er theologisch nogal een verschil tussen 'de boze' (de duivel) of 'het kwade' (een onpersoonlijke macht). In het Duits is bij *dem Bösen* het verschil tussen *der* of *das Böse* niet te horen, net als in het Latijn of Grieks. Persoonlijk heb ik een voorkeur voor: *red ons uit de greep van het kwaad* (Nieuwe Bijbelvertaling).

Maar ook in protestantse kerken heb je twee versies: een oudere en een recentere. Het meest duidelijk is het verschil bij de regel:

Gelijk in de hemel als (of alzo) ook op (de) aarde (oud)

Op aarde zoals in de hemel (nieuw)

Bij één van mijn eerste huisbezoeken kreeg ik van een verontwaardigde oude dame de vraag voorgelegd wie het toch in zijn hoofd had gehaald om de tekst van het Onze Vader te veranderen. Ik stamelde iets van 'de nieuwe versie loopt beter (in het Nederlands)'. Maar dat was voor haar geen bevredigend antwoord. Zij vond het theologisch gezien belangrijk dat de hemel op de eerste plaats kwam.

Stel we mochten het Onze Vader opnieuw formuleren, welke woorden zouden wij gebruiken? Spreken we van God als 'Vader'? Is het 'onze' God/Vader of 'mijn'? Is God 'in de hemel(en)'? Past het in mijn godsbeeld dat Hij/Zij mij in verzoeking leidt en/of op de proef stelt? Het kan verhelderend werken om af en toe een andere tekst (vertaling of hertaling) te gebruiken. In de eredienst op zondag laat ik daarom soms een Onze Vader bidden uit een gebedenboek uit Nieuw-Zeeland (*A New Zealand Prayer Book 1988*).

Ds. Reinhold Philipp

*Eeuwige Geest, Schepper van de aarde,
Drager van pijn, Gever van leven, Bron van alles wat is en zal zijn.
Vader en Moeder van ons allen, liefhebbende God, in wie de hemel is.
Laat de heiliging van uw naam weerklinken door het heelal.
Laat de weg van uw gerechtigheid worden begaan
Door de volkeren van deze wereld.
Laat uw hemelse wil worden gedaan door al wat geschapen is.
Laat uw rijk van vrede en vrijheid onze hoop ondersteunen
En laat het komen op aarde.
Voed ons met het brood dat we vandaag nodig hebben.
Vergeef ons als we wonden oplopen aan elkaar.
Sterk ons in de tijd van verleiding en verzoeking.
Bewaar ons voor beproevingen die niet te verdragen zijn.
Bevrijd ons uit de greep van alles wat kwaad is.
Want gij regeert in de glorie van uw kracht die liefde is, nu en voor altijd.*

Amen

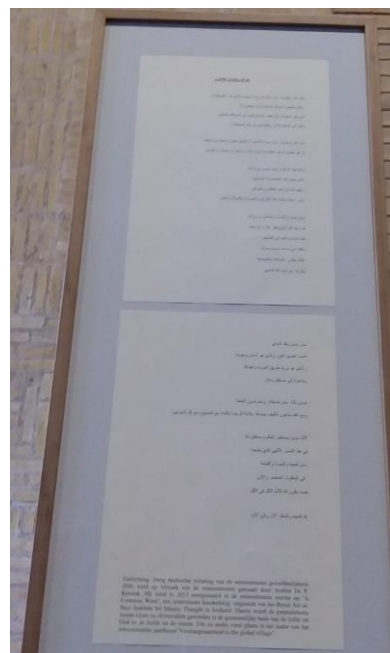
‘Wij beseffen en aanvaarden’ ... maar dan in Arabisch én Esperanto

Ds. Antje van der Hoek

Het was fijn om in de dienst van 18 oktober met enkele leden van de Mobarakmoskee (Achmadiyya-beweging) te kunnen melden dat ook de Arabische versie van de remonstrantse geloofsbelijdenis 2006 in de hal is opgehangen. Met de Esperanto-vertaling deelt hij nu een gezamenlijke lijst, naast de vertalingen die er al waren. Al met al een mooi rijtje, dat natuurlijk nog verder kan worden uitgebreid.

Enige toelichting is hier op z'n plaats. De Arabische vertaling werd op verzoek van de remonstranten gemaakt door arabist Dr. Piet Reesink. Hij werd in 2013 meegestuurd in de remonstrantse reactie op 'A Common Word', een islamitische handreiking uitgaande van het Royal Aal al-Bayt Institute for Islamic Thought in Jordanië. In dit, unieke document wordt de basis voor dialoog tussen moslims en christenen gevonden in de liefde tot God en de liefde tot de naaste. De oproep daartoe komt immers zowel in de Koran, Oude- en Nieuwe Testament als de islamitische traditieliteratuur voor. Eén en ander vond plaats in het kader van het remonstrantse jaarthema 'Verdraagzaamheid in the global village' (2012-2013).

En de Esperanto-vertaling? Die is natuurlijk gemaakt door ons gemeentelid Gerrit Berveling, die als esperantist vele publicaties in die taal op zijn naam heeft staan. Waarover Wikipedia overigens nog weet te melden dat hij daartoe ooit door Madzy van der Kooij op het spoor is gezet. Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Gerrit_Berveling.

Dinsdag 10 november

Museumbezoek Kunstmuseum Den Haag

O.l.v. Jacques Zwaan

Deze keer in het Kunstmuseum, Stadhouderslaan 41, alhier op 10 november 2020 te 13:30 uur in de hal van het museum.

Er zijn twee toonaangevende exposities: 'Mode in kleur' van de kunstenaar Norbert Schwontkowski, verder 'Koninklijk Blauw' en ook de vaste collectie. Dus: de veelzijdige mogelijkheid.

Mode in Kleur laat zien hoe kleding van vroeger en de mode van nu momenten van hoop kunnen bieden. En ons bovenal met elkaar verbinden in alle kleurschakeringen van de regenboog. Dit veelkleurige natuurverschijnsel staat niet voor niets symbool voor hoop, moed, trots en dankbaarheid. Al die prachtige kleuren komen aan bod in 'Mode in Kleur'. Deze tentoonstelling, grotendeels samengesteld uit de eigen museumcollectie, is tijdens de covid-19 periode gemaakt en vertelt modeverhalen over de symboliek van kleur. In een tijd waarin enorme behoefte bestaat aan troost, verbinding en hoop, kan juist een tentoonstelling over mode dit bieden. De modewereld is immers gewend om vooruit te kijken en te reageren op de wereld om ons heen.

Norbert Schwontkowski (1949-2013) 'Iedereen wil naar huis' is misschien wel één van de best bewaarde geheimen van Duitsland, maar langzaam verwerft zijn poëtische werk ook buiten zijn geboorteland steeds meer bewonderaars. Geïnspireerd door het zenboeddhisme waar hij op een van zijn reizen naar Azië mee in aanraking is gekomen zoekt hij naar de esthetiek van het moment. Zo ontstaan werken die verhalen lijken aan te stippen zonder die verhalen ooit af te ronden. Soms dragen zijn schilderijen een beladen existentiële thematiek, soms tonen ze absurdistische situaties uit het dagelijks leven, zoals een man die in het holst van de nacht zijn koelkast doorzoekt naar iets om zijn knorrende maag mee te vullen. Maar altijd is het onderwerp de mens die op zoek is naar verlichting en inspiratie in een grimmige wereld.

Dankzij Schwontkowski's droge humor worden zijn werken desondanks nooit deprimerend. Aan veel van zijn werken gaan schetsen vooraf, met vlugge pen vastgelegd in de schetsboekjes die hij altijd met zich meedroeg. De tentoonstelling 'Iedereen wil naar huis' brengt zo'n tachtig schilderijen en meer dan veertig schetsboeken vanuit internationale collecties bijeen en is tot stand gekomen door samenwerking tussen Kunstmuseum Den Haag, Kunstmuseum Bonn en Kunsthalle Bremen, waar deze eerder te zien was.

Het museum is 'coronaproef'. Museumkaart is geldig, evenals de vriendenpas. U dient vooraf wel via de website van het museum te reserveren. Mocht iemand daar moeite mee hebben, laat het even weten. Graag hoop ik u in het museum te mogen begroeten.

Levenslijn

Telefoneren met bezoekers van het Aandachtscentrum - Den Haag

'Leo belt een aantal keer per week met bezoekerster Joanne. Ze neemt meestal onmiddellijk de telefoon op maar deze vrijdag krijgt hij geen contact. Hij blijft bellen, begint zich zorgen te maken. Joanne zal toch niet gevallen zijn of erger nog....? Leo begint rond te bellen. Een bezoekerster met wie Joanne contact heeft, weet te vertellen dat ze in een hofje woont. De beheerder heeft Joanne die dag nog gezien. Dat is een grote opluchting. Als de beheerder bij Joanne gaat kijken blijkt haar telefoon kapot te zijn.

Rianne belt een paar maal per week met Tinus, een enthousiaste en ondernemende man die dagelijks in het AC kwam. Aanvankelijk was hij vrolijk en ondernemend, maar langzamerhand voelt ze hem afglijden; hij voelt zich niet lekker, is bang dat hij corona krijgt. Rianne gaat bij hem langs; ze schrikt van de sterk vermagerde man en belt de dokterspost. En als die niet wil komen de politie. Die grijpen adequaat in en bellen de ambulance. Tinus blijkt uitgedroogd!'

Twee gevallen uit onze praktijk... Toen door de corona-uitbraak het Aandachtscentrum (AC) van de ene op de andere dag sloot, was dat heel ingrijpend zowel voor de vele bezoekers, die vaak nergens anders terecht kunnen, als voor de vrijwilligers. We zochten naar manieren om onderling contact te houden. Al gauw werd een begin gemaakt met het koppelen van een bezoeker aan een vrijwilliger. Als bezoekers dat op prijs stellen, worden ze regelmatig gebeld door vrijwilligers. Soms verlopen deze gesprekken moeizaam, zeker als de bezoeker geen prater is. Dan vraagt dit telefonisch contact veel doorzettingsvermogen en trouw van de vrijwilliger. Toch merken we dat het een bezoeker goed doet dat hij of zij zo niet vergeten wordt.

Omdat het AC een laagdrempelige organisatie is, waar bezoekers zich niet hoeven te identificeren, was van veel bezoekers geen (achter)naam, e-mailadres of telefoonnummer bekend. Ons telefoonbestand is geleidelijk uitgebreid; op dit moment houden 25 vrijwilligers contact met 40 vaste bezoekers. Voor sommige bezoekers is dit hun levenslijn! Ook aan het onderlinge contact tussen de vrijwilligers wordt aandacht besteed, met een Nieuwsbrief, door onderling bellen, samen wandelen, fietsen, enz.

Inmiddels zijn we weer twee ochtenden per week open met niet meer dan 16 bezoekers per uur. Het met elkaar praten op anderhalve meter afstand is niet altijd ideaal maar

bezoekers en vrijwilligers zijn blij dat ze elkaar weer in levenden lijve zien. De contacten kunnen letterlijk van levensbelang zijn!

Kitty Mul (pastor AC) - Website: www.aandachtscentrumdenhaag.nl

Nieuwe medewerkers en financiële ondersteuning

Nieuwe medewerkers blijven nodig. U kunt ook Vriend(in) worden. En uw geldelijke bijdragen blijven zeer welkom. U kunt uw gift overmaken op onze bankrekening: NL25 INGB 0008 9838 07 t.n.v. Stichting Aandachtscentrum.

Uw gift is aftrekbaar van de belastingen.

We zijn heel dankbaar voor uw bijdragen, want daardoor kunnen we ons werk blijven doen!

BABEL

Margreet Jonkers

Inmiddels zijn de nieuwe coronamaatregelen ingegaan! Ik vond het zo goed dat onze minister-president er op wees dat wij wel kletsen over alle maatregelen maar vergeten naar ons gedrag te kijken...

Graag vertel ik, dat ik het gevoel heb dat ik een beetje het leven deel met de verzorgers die 4x per week bij mij komen. Natuurlijk passen wij onze verhouding van afstand en nabijheid aan de situatie van de dag aan. Beide partijen, - zij en ik -, dienen zich te realiseren wat je voor de ander in deze situatie kunt betekenen.

Van twee verzorgenden heb ik geleerd hoe belangrijk je familie is. (De één komt uit een Indische familie, de ander komt van Curaçao.). De parallel met het gezin waar ik uit kom sprong direct in het oog. Mijn moeder liet mijn brusjes (broertjes en zusjes) meehelpen met mijn verzorging en met mijn oefeningen. Toen mijn een na oudste broer zei dat hij echt niet kon helpen bij mijn oefenprogramma omdat hij zijn handen wilde sparen voor het pianospelen, zei mijn moeder tegen hem: 'nou, dan kleed jij haar maar aan en uit'.

Eén van mijn verzorgsters heeft haar oude zieke vader in huis genomen. Een paar weken geleden is hij geopereerd. De wond zag er eergisteren slecht uit, daarom nam ze hem mee naar het ziekenhuis. De man is slecht met eten en in een ziekenhuis wordt je eten gewoon weggehaald als je het niet hebt genomen. Daarom zat ze elke dag een paar uur naast haar vader, babbelt met hem en voert hem NUTRI-drink. Hij heeft dat echt nodig want hij is suikerpatiënt.

Deze vrouw deelt de zorg voor haar vader met haar 2 dochters en een neef. Nu is er de regel gekomen dat er per dag maar 1 familielid op bezoek mag zijn. Dit gooit roet in het eten, want neef, dochters en zijzelf hebben ook hun werk...!

Nu is het niet meer mogelijk elkaar af te lossen...

Redactie: Peter Kelderman, Ria Edelman en Miriam van Dam

Remonstranten Den Haag, Laan van Meerdervoort 955, 2564 AJ Den Haag

E-mail: remondenhaag@hetnet.nl

Website: <https://denhaag.remonstranten.nl>

Facebook: Remonstranten Den Haag

070-3250779